

ІНСТРУМЕНТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ АКТИВНІСТЮ ТЕРИТОРІЙ У ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

*Яценко О. В., д.е.н., професор,
Яценко В.М., д.е.н., професор (ЧНУ)*

Стаття присвячена дослідженню зарубіжного досвіду формування та використання інструментів інвестиційної політики і застосування його у практичній діяльності на рівні регіональних суб'єктів України. Особлива увага приділена формуванню умов для поліпшення інвестиційного клімату та на активізацію процесу залучення інвестицій з урахуванням специфіки регіонів. Розглянуто методи стимулювання інвестиційної діяльності та інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності в зарубіжних країнах. Вивчено системи залучення та використання інвестицій, що ефективно функціонують у Китаї, США, Японії, окремих країнах Євросоюзу. Досліджено кластерні стратегії підвищення інвестиційної привабливості територій у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, доведено їх роль у підвищенні інвестиційної привабливості країн-членів Європейського Союзу. Визначена класифікація моделей кластерної політики. Зроблено обґрунтовані висновки, що зарубіжний досвід з використання інструментів формування інвестиційної політики, спрямованої на стимулювання інвестиційної активності, може бути використаний при розробці заходів підвищення інвестиційної привабливості та активності України і її регіонів.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, регіони, інновації, зарубіжний досвід, кластерна політика, стратегії, інвестиційна привабливість, моделі, регіональні програми, класифікація.

INSTRUMENTS OF REGIONAL POLICY FOR MANAGEMENT OF INVESTMENT ACTIVITY OF TERRITORIES IN FOREIGN PRACTICE

*Yatsenko O.V., Doctor of Economics, Professor,
Yatsenko V. M., Doctor of Economics, Professor, (Cherkasy National University
named after Bogdan Khmelnytsky)*

The article is devoted to the study of foreign experience in the formation and use of investment policy instruments and its application in practical activities at the level of regional subjects of Ukraine. Special attention is paid to the creation of conditions for improving the investment climate and intensifying the process of attracting investments, taking into account the specifics of the regions. Methods of stimulation and instruments of state regulation of investment activity in foreign countries are considered.

The systems of attracting and using investments, which are effectively functioning in China, the USA, Japan, and some countries of the European Union, have been studied. It was noted, in particular, the presence of a positive effect from the public-private partnership (PPP) mechanism, which manifests itself: in the creation of structural elements of the new

economy based on the integration of entrepreneurial organizations of the real and financial sectors, on the one hand, and science and research institutes, on the other; unification of financial institutions of the state and private investors and the development of joint actions aimed at the development of the innovative component of the territories.

Cluster strategies for increasing the investment attractiveness of territories in the countries of the Asia-Pacific region were studied, and their role in increasing the investment attractiveness of the member states of the European Union was proven. The classification of cluster policy models is defined.

Introduction. In market conditions, sustainable economic development of the country is impossible without the formation of a system of priorities and ensuring the coherence of the actions of state and regional governing bodies. At the level of the regions of Ukraine, the development of an investment policy aimed at improving the investment climate and intensifying the process of investment attraction is gaining special relevance. The creation of an effective system of state and regional regulation of investment activity in Ukraine determines the interest in foreign experience in the formation and use of investment policy instruments, the assessment of which allows to identify those achievements that can be used in domestic practice.

Purpose. The purpose of the research is to develop a comprehensive approach to the assessment of the investment activity of the region, to determine the possibilities of improving the regional investment policy based on the theoretical and practical experience of foreign economies.

Results. The article examines the foreign experience of the formation and use of investment policy instruments and its application in practical activities at the level of regional subjects of Ukraine. Special attention is paid to the formation of conditions for improving the investment climate and to the activation of the investment attraction process, taking into account the specifics of the regions. Methods of stimulating investment activity and instruments of state regulation of investment activity in foreign countries are considered. The systems of attraction and use of investments that function effectively in foreign countries have been studied. Cluster strategies for increasing the investment attractiveness of territories were studied. Reasoned conclusions were made that foreign experience in the use of investment policy formation tools aimed at stimulating investment activity can be used in the development of measures to increase the investment attractiveness and activity of Ukraine and its regions.

Originality. Based on the study of foreign experience, it is proposed to develop regional target programs for the development and stimulation of investment activity.

Conclusion. Reasonable conclusions were made that foreign experience in the use of investment policy formation tools aimed at stimulating investment activity can be used in the development of measures to increase the investment attractiveness and activity of Ukraine and its regions. Regional development strategies available in the regions can be the basis for the formation of stable relations between the participants of the investment market in the regions. It is proposed to develop on their basis regional target programs for the development and stimulation of investment activities of business entities.

Keywords: investment activity, regions, innovations, foreign experience, cluster policy, strategies, investment attractiveness, models, regional programs, classification.

Постановка проблеми. У забезпечення узгодженості дій державних ринкових умовах стійкий економічний органів управління. Одним з ключових розвиток країни неможливий без завдань, що стоять перед економікою формування системи пріоритетів і України в сучасних умовах

господарювання, є випуск конкурентоспроможної, високотехнологічної продукції, що забезпечує стійке економічне зростання і є основою вирішення масштабних соціальних завдань, а при реалізації національної стратегії переходу економіки на інноваційний шлях важливим завданням є здійснення масштабних інвестицій у всі сфери виробництва, а також у підготовку кадрів.

На рівні суб'єктів України особливої актуальності набуває розробка інвестиційної політики, спрямованої на поліпшення інвестиційного клімату та на активізацію процесу залучення інвестицій з урахуванням специфіки регіонів. Для кожного регіону має особливе значення його інвестиційна привабливість, індикаторами якої є обсяг та темпи зростання інвестицій в основний капітал. Формування ефективної системи державного та регіонального регулювання інвестиційної діяльності в Україні обумовлює інтерес до зарубіжного досвіду формування та використання інструментів інвестиційної політики, оцінка якої дозволяє виявити ті досягнення, які можна використовувати у вітчизняній практиці [16].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасної економічної думки [2; 5; 6; 7; 11; 12; 14] свідчить про те, що у країнах із розвинутою ринковою економікою накопичено значний досвід застосування інструментарію управління інвестиційної активністю у межах регіональної політики. Вітчизняні вчені, які досліджували формування регіональної політики: О.І. Васильєва [4], І.О. Дегтярьова [8], В.С. Куйбіда [14], М.К. Орлатий [20] та ін.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є розробка комплексного підходу до оцінки інвестиційної активності регіону, визначення можливостей удосконалення регіональної інвестиційної політики на базі теоретичного і практичного досвіду зарубіжних економік.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на велику різноманітність методів стимулювання інвестиційної діяльності в зарубіжних країнах, умовно їх можна об'єднати в 5 основних груп впливу: інституційний, економіко-організаційний, інфраструктурний вплив, маркетингове та інформаційне забезпечення (рисунок 1).

Рис. 1. Типи державного впливу на інвестиційну активність

На підставі аналізу формування інвестиційної політики регіону, проведеного автором дослідження [11], можна відзначити, що успішне здійснення регіональних інвестиційних проектів і програм територій сприяє їх економічному відродженню. Держава впливає на

інвестиційний клімат у вигляді проведення продуманої податкової, фінансово-кредитної, митної політики. У закордонній практиці ефективність регіональної інвестиційної політики визначається здатністю забезпечити гнучке співвідношення участі у ній

приватних, змішаних (приватно-державних) та громадських організацій. Багато в чому успіх реалізації інвестиційних програм сприяє система координаційного управління, яка передбачає узгодженість дій всіх учасників інвестиційної діяльності в регіоні [6; 8].

інструментарій у межах економіко-організаційного впливу, можна назвати, що у реалізації державної політики, спрямованої на створення сприятливих умов активізації приватних інвестицій, застосовуються наступні види фінансових і нефінансових інструментів представлених на рис. 2.

Розглядаючи докладніше

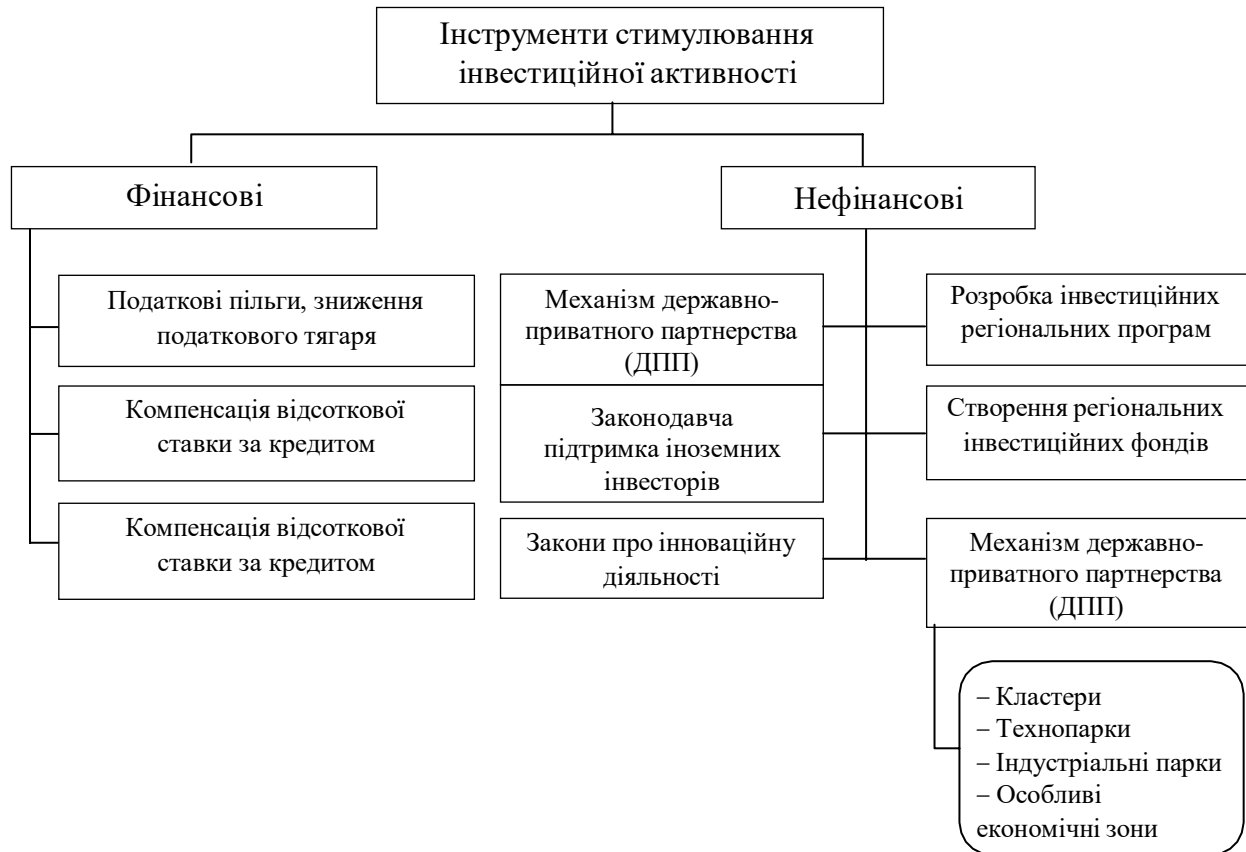

Рис. 2. Інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності складено за [2; 8]

У дослідженнях [2; 8] фінансових і матеріальних ресурсів, наголошується, що функція держави в особі відповідних урядових організацій полягає у забезпеченні координації управління регіональною програмою та створення ефективного механізму її реалізації. Цей механізм включає:

- Забезпечення правового регулювання, оформлення договірних відносин з муніципальними та регіональними організаціями з делегування ним певних повноважень;
- Створення умов об'єднання

встановлення пріоритетів податкового регулювання;

- Визначення форм відповідальності місцевих органів за реалізацію заходів у рамках інвестиційної політики та усунення можливих

негативних наслідків (порушення екологічного середовища, зонального земельного планування та ін.) [8];

- Забезпечення зв'язку з громадськістю через засоби масової

інформації для поширення відомостей про реалізовану інвестиційну політику в регіоні з метою залучення громадських організацій та населення до участі у прийнятті рішення про доцільність та напрямки її подальшого розвитку.

Зарубіжний досвід показує, що інвестиційна політика регіону є чинником стабілізації економіки і спрямована на зосередження уваги великих корпорацій та інших приватних підприємців до цієї території. У цьому безумовно зацікавленість викликає система залучення інвестицій Китайської Народної Республіки (КНР) [16].

Основними умовами зростання надходження інвестицій у Китай є:

1) значні можливості китайського внутрішнього ринку, що швидко розвивається;

2) гарантована іноземним підприємствам безпека інвестиційної діяльності;

3) наявність дешевої робочої сили;

4) суттєві інфраструктурні зрушення в усіх регіонах країни.

Інвестиційна політика Китаю характеризується:

1. Забезпеченням політичної стабільності та наступності економічної політики держави;

2. Поетапним залученням іноземних інвесторів у нові галузі та сфери народного господарства;

3. Підвищенням рівня різноманітності форм використання іноземних інвестицій;

4. Зміною пріоритетів державної підтримки процесів залучення іноземних інвестицій. Так, для стимулювання обсягів та динаміки приросту інвестицій, держава використовує преференції для іноземних інвесторів, через запровадження податкових пільг та податкових канікул.

5. Концентрацією іноземних інвестицій у регіонах, що мають підвищений інтерес для самої держави та зарубіжних учасників [16]. Наприклад, у 1980 році приморські райони, що

розташовані на вигідних географічних територіях, були виділені в окремі економічні зони: Шеньчжень, Чжухай, Шаньтоу в провінції Гуандун, Сямень у провінції Фуцзянь та інші [21]. Вони створені як буфери для поступової економічної інтеграції Гонконгу і Макао напередодні їх возз'єднання з материковим Китаєм.

Як стимулюючі заходи Уряд Китаю організував субсидіарну підтримку «мереж для експорту», до яких віднесені важливі сектори економіки (легка промисловість і високотехнологічні галузі), а також надання компаніям, що входять до мережі, особливі пільги та кредити Центральному банку Китаю. Метою програми стало підвищення якості та збільшення кількості китайських експортних товарів [16].

6. Децентралізацією державних повноважень щодо підтримки процесів залучення іноземних інвестицій. Забезпечення економічної самостійності органів влади економічних зон у вирішенні економічних питань, гнучка система управління стали вирішальними факторами, які сприяли їх розвитку та підвищення у них інвестиційної активності» [24]. Так, адміністративне управління спеціальними економічними зонами (СЕЗ) здійснюється Канцелярією Держради КНР у справах СЕЗ. Вона здійснює контроль за реалізацією інвестиційної політики та координує роботу відомств щодо зон. Цей орган визначив для економічних зон ряд директивних показників: річний фінансовий дохід, обсяги виробництва та постачання за найважливішими видами промислової продукції, стабільні нормативи відрахувань до центрального бюджету, ліміти кредитування спільних підприємств, обсяг інвестицій в основні фонди.

Завдяки політиці КНР, спрямованої на стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій, та встановленням паралельного обмеження на інші форми

іноземних капіталовкладень, виникла унікальна структура зовнішнього фінансування китайської економіки, що відрізняється від інших країн [16].

Як зазначається в [16] основним джерелом зовнішнього фінансування китайської економіки є прямі іноземні інвестиції, частка яких складає близько 69% всіх іноземних інвестицій, що надійшли в КНР. При цьому на дві інші форми зовнішнього фінансування – кредити та портфельні інвестиції припадає лише 26 % та 5 % накопичених іноземних капіталовкладень відповідно.

Прямі нефінансові іноземні інвестиції в економіку Китаю у 2020 році досягли історичного максимуму в 126,3 млрд. дол. порівняно зі 118,7 млрд. дол. у 2014 році [11].

Накопичення, у такий спосіб, значних фінансових ресурсів дозволило Китаю в 2020 році посісти перше місце в світі за обсягом прямих інвестицій за кордоном. Китайські компанії у 2020 році вклали в економіку інших країн 153,7 млрд. доларів, що на 12,3% перевищило

показник 2019 року, йдеться в спільному звіті Міністерства торгівлі, Державного статистичного управління і Державного управління валютного контролю КНР.

До кінця 2020 року китайськими інвесторами були створені 45 тис. підприємств з прямою участю в 189 країнах і регіонах світу. Сукупний обсяг прямих нефінансових вихідних інвестицій КНР досяг 2,58 трлн дол.

Цікавою є інвестиційна політика США. Експерти зазначають, що високий рівень конкурентоспроможності цієї країни досягнуто завдяки припливу інвестицій у наукову діяльність та розвиток нових технологій [17]

Як зазначається у дослідженнях [15], організація спільної роботи уряду, приватних корпорацій та іноземних інвесторів у галузі розвитку інвестиційного потенціалу штатів та країни в цілому є ключовим напрямом діяльності органів влади всіх рівнів. У таблиці 1 представлені методи сприяння розвитку інвестиційного потенціалу в США на різних рівнях влади.

Таблиця 1

Методи, що використовуються в США на різних рівнях влади з метою розвитку інвестиційного потенціалу [16]

№ п/п	Група методів	Інструменти
1.	Прямі фінансові стимули	1) надання дотацій, грантів, позик та кредитів урядами штатів; 2) фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок.
2.	Непрямі фінансові стимули	1) пільги з оподаткування; 2) інвестиційні податкові кредити; 3) пільгові умови кредитування.
3.	Не фінансові стимули	1) розвиток інфраструктури; 2) прозора інформація політика та ін.

Як зазначають автори досліджень [11, 16], на практиці часто застосовується комбінація представлених методів, характер та співвідношення яких залежить від специфіки штату чи проектів. Так, влада штатів формує різні умови для інвесторів залежно від значущості

інвестиційних проектів. Наприклад, інвестиційним проектам, вкладеним у розвиток пріоритетних галузей економіки, пропонуються більш пільгові інвестиційні режими. Преференції отримують також інвестиційні проекти, спрямовані на створення та розвиток ескортної чи

імпорто-замінної спрямованості.

До найважливіших важелів впливу на інвестиційну активність, що використовуються в США, відносять:

- розвиток, за рахунок коштів органів влади штатів, виробничої, соціальної та технічної інфраструктури;

- створення спеціально обладнаних промислових парків, технополісів, науково-технологічних парків.

Особливого значення надається залученню до країни іноземних інвесторів. Так, за 2011-2015 роки місцевими органами влади запропоновано більше 6000 програм стимулювання економічного розвитку через надання широкого переліку пільг для іноземних інвесторів. Ці пільги надаються у межах спеціально створених «підприємницьких зон», яких до 2013 року функціонувало понад 1300 одиниць.

До нефінансових методів підвищення інвестиційної активності в регіонах влада штатів та інших адміністративно-територіальних утворень на практиці широко використовує інформаційно-рекламний метод залучення промислових інвестицій, у тому числі, за допомогою надання потенційним інвесторам інформації про витрати за надання земельної ділянки під будівництво, стан комунікацій, перспективи розвитку ринків збуту, заходи щодо охорони навколишнього середовища тощо. Таким чином, інвестору надається вся необхідна інформація для прийняття рішення на користь реалізації на територіях, що рекламуються, своїх інвестиційних проектів [16].

Одним із ефективних засобів активізації інвестиційних процесів у США є організація та підтримка регіональних корпорацій. Успішним прикладом у цій галузі є створена адміністрацією долини річки Теннессі корпорація (Tennessee Valley Administration – TVA). Для реалізації проекту TVA адміністрацією штату запропоновано програму, метою

якої було вирішення соціально-економічних проблем за рахунок таких заходів, як розвиток судноплавства на річці Теннессі, електрифікація сільських районів, комунальне та промислове водопостачання. Завдяки проекту та отриманням інвестицій адміністрація штату стала незалежною від бюджетного фінансування [11].

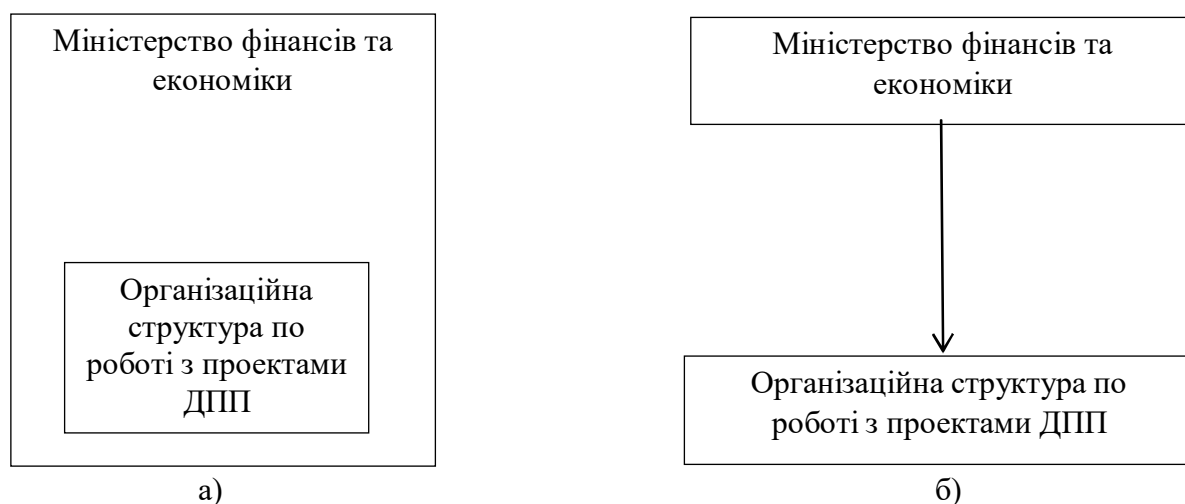
Позитивний ефект, наявний також і від «механізму державно-приватного партнерства (ДПП). Він проявляється в наступному:

- створення структурних елементів нової економіки на основі інтеграції підприємницьких організацій реального та фінансового секторів, з одного боку, та інститутів науки і досліджень – з іншого;

- об'єднання фінансових інститутів держави і приватних інвесторів та розробка спільних дій, спрямованих на розвиток інноваційного компонента територій.

В даний час велика увага приділяється створенню інституційних баз державно-приватного партнерства. У світовій практиці стає популярним створення централізованих структур, діяльність яких спрямована на підвищення ефективності роботи з проектами ДПП. У Великій Британії такою структурою є компанія Partnership UK, у Чеській республіці — PPP Centrum. На сьогоднішній день поширені дві форми побудови організаційних структур щодо роботи з проектами ДПП (рис. 3). [10]

Якщо організаційні структури роботи з проектами ДПП функціонують як самостійні підрозділи, вони можуть встановлювати плату послуг, які надаються державному сектору. Така форма організації присутня у Великій Британії та Чеській Республіці. Якщо ж структура створюється в рамках міністерства, її діяльність фінансується державним сектором [10].

*Рис. 3. Організаційна схема структури по роботі з проектами ДПП
а) в Австралії та Угорщині; б) Великобританії та Чеській Республіці [10]*

Найбільшого поширення в США набули такі форми кооперації університетів, федеральних відомств та лабораторій, влади штатів та територій, приватного сектору промисловості, фінансово-кредитних установ:

- 1) державно-приватні коопераційні угоди у галузі досліджень та розробок;
- 2) інноваційно-технологічні партнерства.

Таким чином, сукупність зазначених заходів стимулювання та підтримки на всіх рівнях влади формує у Сполучених Штатах Америки сприятливий інвестиційний клімат та сприяє залученню різних груп інвесторів.

Одним із механізмів, що сприяють зростанню економіки регіону, є розробка та реалізація кластерної політики. Світовий досвід показує, що кластерні структури забезпечують зростання конкурентоспроможності регіону, збалансованості розміщення виробничих сил та сприяють переходу від сировинної до інноваційної економіки. Більше того, як зазначається в дослідженні, у розвинених країнах уже протягом досить довгого часу активно впроваджуються та успішно реалізуються кластерні стратегії з метою підвищення інвестиційної привабливості територій.

Вперше термін «кластер» використовував у своїх роботах професор

Гарвардської бізнес-школи Майкл Портер. Відповідно до теорії Портера, «кластер – це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій у певних галузях, що конкурують, але водночас ведуть спільну роботу» [19].

Останнє десятиліття характеризується активною роботою у сфері створення та розвитку кластерів у США, країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, доведено їх роль у підвищенні інвестиційної привабливості країн-членів Європейського Союзу [24]. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що формування кластерів у регіоні дозволяє досягти позитивного соціально-економічного ефекту. Кластерна політика, як форма реалізації територіального принципу управління розвитком регіональної економіки, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств за рахунок забезпечення доступу до інновацій, висококваліфікованих кадрів, технологій, а також за рахунок зниження транзакційних витрат та залучення інвестиційних ресурсів [13].

Аналізуючи зарубіжні підходи до державного стимулювання інвестиційної діяльності, варто згадати досвід Японії. Особливістю японської інвестиційної

політики, як зазначають автори [17; 24] є створення міжнародних виробничих мереж (глобальних ланцюжків вартості) за рахунок прямих іноземних інвестицій. У період з 2000 по 2017 роки японська інвестиційна політика характеризувалася: 1) зростанням інвестиційних вкладень у країни Південної Азії, Латинської Америки; 2) збільшенням обсягів інвестицій у сферу виробництва електрообладнання та роздрібною, оптовою торгівлі; 3) збільшенням частки інвестицій, здійснюваних у формах злиття та поглинання.

На сьогоднішній день, Японія є лідером зі створення та просування кластерних структур різного типу. Дефіцит природних ресурсів змусив країну взяти курс на інноваційний розвиток, елементом якого стала кластеризація. На сучасному етапі цей пріоритет віддано до повноважень регіональної влади, підприємств малого та середнього бізнесу, науково-дослідних установ, результатом взаємодії яких є досягнення вищого рівня технологічного розвитку [24].

Так, університет Хоккайдо є центром одразу двох інноваційних кластерів: «Долина Саппоро» та «Біомедичний центр», а в рамках інноваційного кластера «Науково-дослідний парк Кітакюсю» беруть участь понад 10 університетів та НДІ (у тому числі й зарубіжних). Завдяки розвитку інноваційних кластерів Японія входить до десятки інноваційних економік світу [13].

Початок розвитку процесу кластеризації в Євросоюзі пов'язують із підготовкою у червні 2006 року Маніфесту кластеризації у країнах ЕС. «Європейський кластерний Меморандум» остаточно затверджено 21.01.2008 на Європейській президентській конференції з інновацій та кластерів у Стокгольмі [14]. Основна мета цього документа - збільшити кількість кластерів до «критичної маси», яка здатна вплинути на підвищення конкурентоспроможності як окремих країн, так і всього Євросоюзу.

На сьогоднішній день в ЕС

кластерна політика здійснюється в рамках реалізації регіональних інноваційних стратегій. Прикладами можуть бути Каталонія (Італія), Валлонія (Бельгія), Нормандія (Франція), Баден-Вюртемберг (Німеччина). Джерелами фінансування кластерних програм у Євросоюзі традиційно є держави, учасники кластерів, які сплачують внески та приватні вкладення, а щорічні бюджети кластерних програм у країнах Євросоюзу різноманітні – від 45 млн. євро у Німеччині до 144 млн. євро у Франції [18].

Відповідно до світового досвіду кластеризації авторами дослідження [13] запропоновано наступну класифікацію моделей кластерної політики (рис. 4).

Розглядаючи роль країн як чинник формування та розвитку кластерів виділяють дві моделі: англосаксонську, до характерних рис якої належить наявність ринкового саморегулювання кластера, і континентальну, яка припускає вплив держави на функціонування кластера. Класифікація моделей за механізмом роботи та становлення кластера дозволяє виділити 6 моделей кластерної політичної діяльності держави, серед яких: північноамериканська, західноєвропейська, скандинавська, індійська, китайська, японська. Третя ознака класифікації кластерів базується на виділенні трьох рубежів життєвого циклу: кластер, що зароджується, зростаючий та стабільний кластер [13].

За галузевою ознакою основні напрями кластеризації економіки низки країн подані у таблиці 4.

Дані таблиці 4 свідчать, що кластерна спеціалізація країн багато чому відповідає спеціалізації країн та його конкурентним перевагам. Створення кластерів у галузях, що представляють країну на світовому ринку товарів та послуг, дозволяє вишукувати резерви для подальшого активного розвитку даних галузей та виробництва інноваційних продуктів.

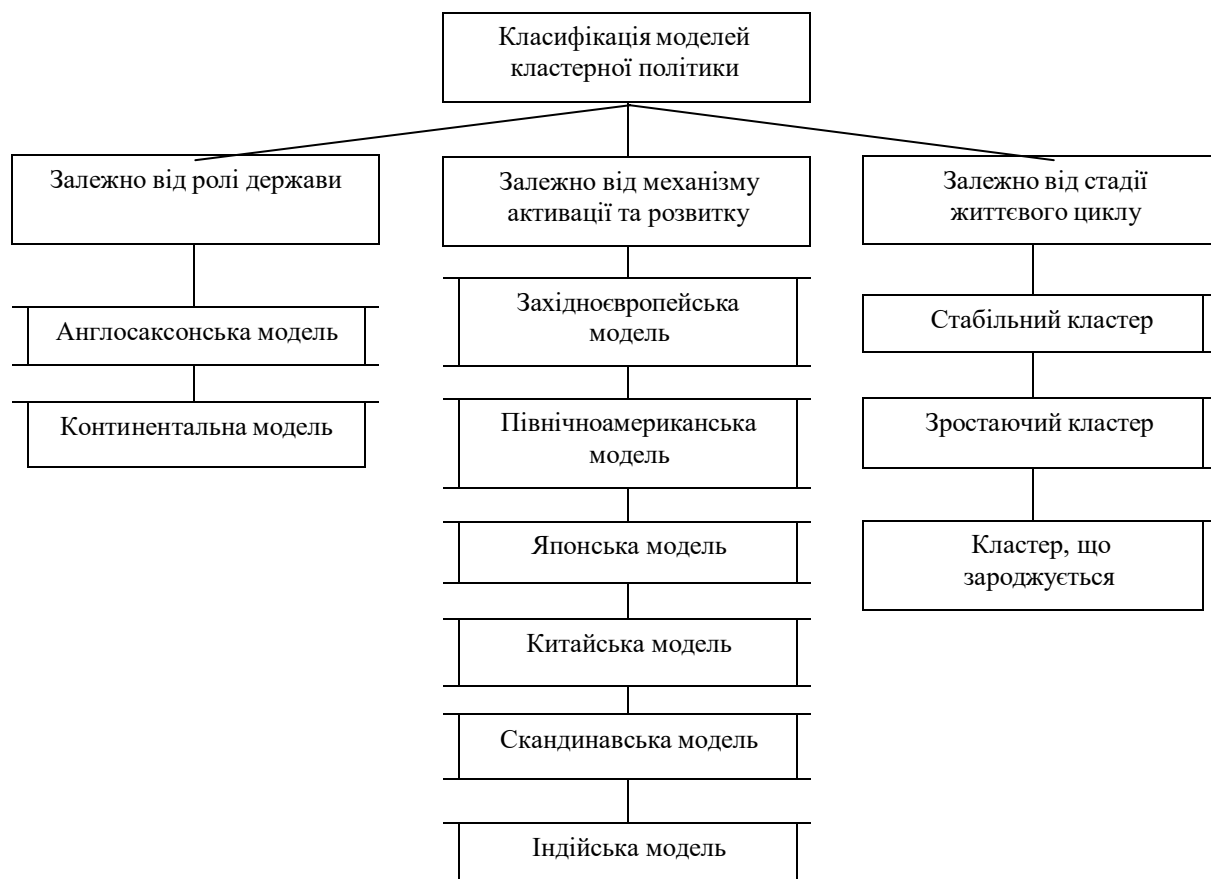

Рис. 4. Класифікація моделей кластерної політики [13]

Таблиця 4

Галузеві напрями кластеризації економіки країн [13, 18]

№ п/п	Галузеві напрями	Країна
1	Біотехнології та біоресурси	Німеччина, Великобританія, Нідерланди, Франція, Норвегія.
2	Машинобудування та електроніка	Нідерланди, Італія, Німеччина, Норвегія, Ірландія, Швейцарія
3	Фармацевтика та косметика	Данія, Швеція, Франція, Італія,
4	Сільське господарство та харчове виробництво	Фінляндія, Бельгія, Франція, Італія, Нідерланди
5	Нафтогазовий та хімічний комплекси	Швейцарія, Німеччина, Бельгія
6	Електронні технології та зв'язок, інформаційні технології	Швейцарія, Фінляндія
7	Охорона здоров'я	Швеція, Данія, Швейцарія, Нідерланди
8	Лісозаготівля та переробка	Фінляндія
9	Комунікації та транспорт	Нідерланди, Норвегія, Ірландія, Данія, Фінляндія, Бельгія
10	Будівництво	Фінляндія, Бельгія, Нідерланди
11	Легка промисловість	Швейцарія, Австрія, Італія, Швеція, Данія, Фінляндія
12	Енергетика	Норвегія, Фінляндія

Розвиток кластерних моделей у зарубіжних країнах характеризується фінансовою та інформаційною підтримкою всіх учасників кластера. Така політика дозволяє розвиватися малому та середньому бізнесу, які роблять важливий внесок у розвиток кластера регіону, сприяє залученню інвесторів різних типів та видів для подальшого перспективного розвитку.

Висновки. Отже, результати дослідження дають підстави сформулювати наступні висновки, що зарубіжний досвід формування інвестиційної політики, спрямованої на стимулювання інвестиційної активності, може бути використаний при розробці заходів підвищення інвестиційної привабливості та активності України і її регіонів. На нашу думку, основою формування стійких зв'язків між учасниками інвестиційного ринку в регіонах можуть бути наявні в регіонах Стратегії розвитку областей. Доцільно, також розробити на їх основі регіональні цільові програми розвитку та стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

При розробці таких програм необхідно дотримуватись наступних принципів:

- недоторканність капіталу та приватної власності;
- обов'язкове повернення кредитно-позикових коштів;
- державні та приватні гарантії капіталу та приватної власності;
- високий рівень законодавчої бази у галузі інвестиційних прав та організацій.

Реалізація цих принципів у першу чергу спрямована на захист прав інвесторів та забезпечення ними безперешкодного вкладення коштів з метою швидкого накопичення капіталу, що у свою чергу сприятиме розвитку виробництва та зростанню споживання.

В цільових програмах розвитку та стимулювання інвестиційної діяльності необхідно передбачити використання

різних методів, що стимулюють зростання інноваційної активності і застосовуються у регіональній політиці розвинених країн. Це методи державного фінансування регіонального розвитку, у тому числі програмно-цільові методи, а також участь у інвестиційній діяльності спеціальних державних фінансових інституцій.

Ключовими інструментами регіональної політики управління інвестиційною активністю територій України, які широко використовуються за кордоном мають стати:

- інструменти прямого бюджетного фінансування проектів територій, що мають значення для економічного зростання загалом;
- бюджетні кредити, що розподіляються відповідно до пріоритетів структурної політики з урахуванням соціальних завдань;
- підтримка територіальних утворень (кластерів);
- створення ефективних інститутів підтримки інвесторів на конкретних територіях;
- захист інтересів інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асаул А.М., Павліха Н.В. Вдосконалення методу багатовимірної статистичної оцінки для діагностики інвестиційної привабливості регіонів. Вісник Академії економічних наук України. 2004. № 1 (5). С. 9-15.
2. Баранник Л. Б. Фіскальні інструменти стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Науковий погляд: економіка та управління. 2017. № 1 (57). С. 29–39.
3. Бойко Е.И., Долишний М. И., Петрович И.М. и др. Социально-экономический потенциал региона. К.: Наукова думка, 2003. 218 с.
4. Васильєва О. І. Регіональне управління в умовах реформування владних відносин : монографія. Донецьк :

Юго-Восток, 2009. 436 с.

5. Глобальна експансія Китаю та проблеми розвитку української економіки. URL:

http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=5118:evolyutsiya-ekonomiki-knr-v-globalnomu-vimiri&catid=8&Itemid=350 (Дата звернення 06.01.2022)

6. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Актуальні питання публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Умань, черв. 2018 р.). Умань, Уманський національний університет садівництва, 2018. С. 54.

7. Дацишин М.Б. Інструменти інвестиційної політики на місцевому рівні та рейтингова оцінка регіонів України. Регіони України: їх можливості та перспективи розвитку. Матеріали третього Пленуму Спілки економістів України та економічного форуму / Під заг. Ред. В.В. Оскольського. К., 2004. 119 с.

8. Дегтярєва І. О. Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління : монографія. К. : НАДУ, 2012. 368 с.

9. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf (Дата звернення 09.01.2022)

10. Європейські принципи державного управління; пер. з англ. О.Ю. Куленкової. К.: Вид-во УАДУ, 2000. 52 с.

11. І. М. Грищенко. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. Державне управління: удосконалення та розвиток. №2. 2018. URL:

http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf (Дата звернення 15.01.2022)

12. Карпець С.Л. Світовий досвід

управління регіональним розвитком. Вісник ЖДТУ. 2008. № 2 (44). С. 252–258.

13. Кох Л.В. Инновационные кластеры-основа конкурентоспособности японской экономики. Азимут научных исследований: экономика и управление. 2019. Vol. 8. № 3 (28).

14. Куйбіда В. С. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи : зб. нормат.-прав. актів і наук.-аналіт. матеріалів з питань регіонального розвитку та просторового планування. К. : Вид-во «Крамар», 2009. 176 с.

15. Лендшел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: монографія. Ужгород : Мистецька лінія, 2011. 688 с.

16. Ліба Н. С. Закордонний досвід реалізації регіональної політики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 6, частина 2. 2016. С. 56-59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_2_2016ua/14.pdf (Дата звернення 16.02.2022)

17. Назарова Л. В. Закордонний досвід стимулювання та вирівнювання регіонального розвитку // Modern Economics. 2021. № 30(2021). С. 153-157. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-24).

18. Официальный сайт Европейского Союза. Региональное и городское развитие ЕС. URL: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development_en (Дата звернення 26.02.2022)

19. Портер М. Конкуренция. : Пер. с англ.: Издательский дом «Вильямс», 2005. 608 с.

20. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 516 с.

21. Ткачук А. Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід. К. : Леста, 2011.

260 с.

22. Федорчак, О. В. (2022). Податкові інструменти стимулювання інвестиційної діяльності: державно-управлінський аспект. Ефективність державного управління, (64), С. 225–245. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217623> (Дата звернення 06.03.2022)

23. Чужиков В. Регіональна політика Європейського Союзу. Підручник. К.: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/evrointegracii/Pidruchuk_ERDM_2016.pdf (Дата звернення 12.03.2022)

24. Ю. А. Малахова, М. О. Хобта, Т. М. Гончар. Зарубіжний досвід стимулювання інвестиційної активності підприємств. Електронне наукове фахове видання: «Економічна ефективність», №2, 2021. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2021/93.pdf (Дата звернення 15.03.2022)

REFERENCES

1. Asaul A.M., Pavlikha N.V. Vdoskonalennia metodu bahatovymirnoi statystychnoi otsinky dlia diahnostryky investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv. Visnyk Akademii ekonomichnykh nauk Ukrainy. 2004. № 1 (5). S. 9-15. (in Ukr.)

2. Barannyk L. B. Fiskalni instrumenty stymuliuvannia innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpryemstv. Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia. 2017. № 1 (57). S. 29–39. (in Ukr.)

3. Boiko E.Y., Dolysnyi M. Y., Petrovych Y.M. y dr. Sotsialno-ekonomycheskyi potentsyal rehyona. K.: Naukova dumka, 2003. 218 s. (in Ukr.)

4. Vasylieva O. I. Rehionalne upravlinnia v umovakh reformuvannia vladnykh vidnosyn : monohrafiia. Donetsk : Yuho-Vostok, 2009. 436 s. (in Ukr.)

5. Hlobalna ekspansiia Kytaiu ta problemy rozvytku ukrainskoi ekonomiky. URL: <http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com>

[_content&view=article&id=5118:evolyutsiya-ekonomiki-krn-v-globalnomu-vimiri&catid=8&Itemid=350](#) (in Ukr.)

6. Hryshchenko I. M. Zarubizhnyi dosvid rehuliuвання sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv. Aktualni pytannia publicnoho upravlinnia ta administruvannia v konteksti realizatsii administratyvnoi reformy : materialy Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. (Uman, cherv. 2018 r.). Uman, Umanskyi natsionalnyi universytet sadivnytstva, 2018. S. 54. (in Ukr.)

7. Datsyshyn M.B. Instrumenty investytsiinoi polityky na mistsevomu rivni ta reitynhova otsinka rehioniv Ukrainy. Rehiony Ukrainy: yikh mozhlyvosti ta perspektyvy rozvytku. Materialy tretoho Plenumu Spilky ekonomistiv Ukrainy ta ekonomichnoho forumu / Pid zah. Red. V.V. Oskolskoho. K., 2004. 119 s. (in Ukr.)

8. Dehtiarova I. O. Konkurentospromozhnist rehionu: stratehichni priorytety ta mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia : monohrafiia. K. : NADU, 2012. 368 s. (in Ukr.)

9. Ievropeiska rehionalna polityka: natkhennia dlia krain, shcho ne vkhodiat do YeS? URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf (in Ukr.)

10. Ievropeiski pryntsyipy derzhavnoho upravlinnia; per. z anhl. O.Iu. Kulenkovoï. K.: Vyd-vo UADU, 2000. 52 s. (in Ukr.)

11. I. M. Hryshchenko. Zarubizhnyi dosvid upravlinnia rehionalnym rozvytkom. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. №2. 2018. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf (in Ukr.)

12. Karpets S.L. Svitovi dosvid upravlinnia rehionalnym rozvytkom. Visnyk ZhDTU. 2008. № 2 (44). S. 252–258. (in Ukr.)

13. Kox L.V. Innovacionnye klasteri-osnova konkurentospobnosti yaponskoj ekonomiki. Azimut nauchnyh

issledovaniy: ekonomika i upravlenie. 2019. Vol. 8. № 3 (28). (in Rus.)

14. Kuibida V. S. Rehionalnyi rozvytok ta prostorove planuvannia terytorii: dosvid Ukrainy ta inshykh derzhav-chleniv Rady Yevropy : zb. normat.-prav. aktiv i nauk.-analit. materialiv z pytan rehionalnoho rozvytku ta prostorovoho planuvannia. K. : Vyd-vo «Kramar», 2009. 176 s. (in Ukr.)

15. Lendel M. Mistseva demokratiia u krainakh Tsentralnoi i Skhidnoi yevropy: monohrafiia. Uzhhorod : Mystetska liniia, 2011. 688 s. (in Ukr.)

16. Liba N. S. Zakordonnyi dosvid realizatsii rehionalnoi polityky. Naukovy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Vypusk 6, chastyna 2. 2016. S. 56-59. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_2_2016ua/14.pdf (in Ukr.)

17. Nazarova L. V. Zakordonnyi dosvid stymuliuvannia ta vyrivniuvannia rehionalnoho rozvytku // Modern Economics. 2021. № 30(2021). S. 153-157. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-24). (in Ukr.)

18. Oficial'nyj sajt Evropejskogo Soyuzu. Regional'noe i gorodskoe razvitie ES. URL: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development_en (in Rus.)

19. Porter M. Konkurenciya. : Per. s angl.: Izdatel'skij dom «Vil'yams», 2005. 608 s. (in Rus.)

20. Rehionalne upravlinnia : pidruchnyk / za zah. red. V. M. Vakulenko, M. K. Orlatoho. K. : NADU, 2014. 516 s. (in Ukr.)

21. Tkachuk A. Rehionalna polityka: pravove rehuliuвання. Svitovyi ta ukraïnskyi dosvid. K. : Lesta, 2011. 260 s. (in Ukr.)

22. Fedorchak, O. V. (2022). Podatkovi instrumenty stymuliuvannia investytsiinoi diialnosti: derzhavno-upravlinskyi aspekt. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia, (64), S. 225–245. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217623> (in Ukr.)

23. Chuzhykov V. Rehionalna polityka Yevropeiskoho Soiuzu. Pidruchnyk. K.: KNEU, 2016. 495 c. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/evrointegracii/Pidruchnuk_ERDM_2016.pdf (in Ukr.)

24. Iu. A. Malakhova, M. O. Khobta, T. M. Honchar. Zarubizhnyi dosvid stymuliuvannia investytsiinoi aktyvnosti pidpriemstv. Elektronne naukovе fakhove vydannia: «Ekonomichna efektyvnist», №2, 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/93.pdf (in Ukr.)